

משנה סנהדרין פרק ב

Mishnah Sanhedrin, chapter 2

(1) The High Priest may judge and may be judged; [he may] testify and be testified against. He may perform *halitzah* [to the wife of his deceased brother] and [if he died childless] *halitzah* may be performed to his wife. His wife may be taken in levirate marriage; he, however, may not take in levirate marriage, since he is forbidden to marry a widow. If a close relative of his dies, he may not join the funeral procession, rather when they disappear

[from view, i.e., when they turn into another street] he may show himself [on the first street], when they appear [in the second street] he must be hidden [from view]. [In this manner] he may go with them as far as the gates of the city. These are the words of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah says: He must not leave the Sanctuary for it is written “neither shall he go out of the Sanctuary.” (Leviticus 21:12) [Rabbi Meir maintains that he should not go out of his Sanctuary, i.e., he should not let himself become defiled, therefore, if he does not see the bier we don't fear that he will come to touch it and become defiled; the *halachah* follows Rabbi Yehudah.] When he [the High Priest] consoles others [he may join the funeral procession of one who is not related to him, provided he does not defile himself], it is customary for the [line of] people to pass along one after the other [to console the bereaved, who stand in one place] and for the assistant High Priest [i.e., the priest who is second in line to perform the *Kippur* service] to place the High Priest between himself and the people [i.e., the line of people standing to the left of the High Priest, then the High Priest stands center, and the assistant stands to the right of the High Priest] and when he [the High Priest] is consoled

רבנו עובדיה מברטנורא

א כהן גדול. אינו יוצא אחר המטה. דלמא אתי למנגע מתוך טרדתו. ורחמנא אמר (ויקרא כא) ועל כל נפשות מת לא יבא: הן נכסין והוא נגלה. כיון שנתכסו נושאי המטה מן המבוי כלומר שיצאו ממנו. הוא נגלה ונכנס בתוכו. אבל כל זמן שהן נגלין ונראין במבוי. הוא נכסה ממנו שאינו נכנס לתוכו: ויוצא עמהן עד פתח העיר. שבעיר מצויין מבואות ויכול להתכסות מהן. אבל חוץ לעיר ליכא הכירא: שנאמר ומן המקדש לא יצא. רבי יהודה דריש ומן המקדש לא יצא כל עיקר. ור' מאיר דריש ומקדושתו לא יצא. כלומר יודהר שלא יבוא לידי מגע. ובתוך העיר שיש מבואות

א כהן גדול דן ודנין אותו, מעיד ומעידין אותו, חולץ וחולצין לאשתו, ומקבלין את אשתו, אבל הוא אינו מיבם, מפני שהוא אסור באלמנה. מת לו מת, אינו יוצא אחר המטה, אלא הן נכסין והוא נגלה, הן נגלין והוא נכסה, ויוצא עמהן עד פתח [שער] העיר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, אינו יוצא מן המקדש, שנאמר (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא. וכשהוא מנחם אחרים, דרך כל העם עוברין בזה אחר זה והממנה ממצעו בינו לבינו העם. וכשהוא מתנחם מאחרים, כל

by others, all the people say to him May we be your atonement and he answers them Be you blessed by Heaven. And the mourner's meal [the first meal of a mourner after burial may not be his own, rather, his first meal] is given to him [by friends and] all the people are seated around him on the floor while he sits on a stool.

(2) The king may neither judge nor be judged [king here refers to the kings of the tribes of Israel who did not submit themselves to the opinions of the Courts; however, the kings of the Davidic dynasties, always submitted themselves to the opinion of the Courts and therefore may be judged and testified against], does not testify, nor be testified against. He may not perform *halitzah* [it is not dignified to spit in front of the king] nor may it [*halitzah*] be performed to his wife [she may not remarry (Tosfot Yom Tov).] He may not take in levirate marriage nor may his wife be taken in levirate marriage. Rabbi Yehudah said If he wishes to perform *halitzah* or *yibum* he is remembered for the good. But they [the Rabbis] said [Even if he wishes] we don't listen, nor may anyone marry his widow. Rabbi Yehudah said A king may marry a king's widow as we find in the case of David who married the widow of Shaul, where it is written: "And I have given you your master's house

רבנו עובדיה מברטנורא

איבא היכרא ומזדהר. והלכה כר' יהודה: וכשהוא מנחם את אחרים. דבמת שאינו שלו כולי עלמא מודו דיכול הוא לילך. דלא טריד ולא אתי למנגע וכשחוזרין מן הקברות ועומדין בשורה לנחם האבלים וכל העם עוברים זה אחר זה ומנחמין האבל שעומד במעמדו וכל אחד אומר לו תתנחם מן השמים: והממונה ממצעו. שהוא הולך לימין כהן גדול וכל העם משמאלו נמצא כ"ג באמצע הממונה. הוא הסגן שהוא ממונה לעבוד תחת כהן גדול. אם יארע פסול בכ"ג ביה"כ אנו כפרתו. בנו תתכפר אתה. ואנחנו תחתיך לכל הראוי לבה עליך: וכשמברין אותו. שאבל אסור לאכול סעודה ראשונה משלו. וקרוביו ואוהביו מאכילין אותו: מסובין עלה ארץ. הן מצירין ומתאבלין בצערו: והוא מיטב. בכבוד על הספסל: ב המלך לא דן ולא דנין אותו. ודוקא מלכי ישראל שאינם נשמעים לדברי חכמים אבל מלך ממלכי בית דוד דן ודנין אותו שנאמר (ירמיה כא) בין דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט אין שומעין לו. דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וגנאי הוא לו שתחלוץ וירקה בפניו. וכל שאינה בת חליצה אינה בת יבום וכן הלכה: מלך נושא אלמנתו של

העם אומרין לו אנו כפרתך, והוא אומר להן התברכו מן השמים. וכשמברין אותו, כל העם מסבין על הארץ והוא מסב על הספסל: ב המלך לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעדיין אותו, לא חולץ ולא חולצין לאשתו. לא מיבם ולא מיבמין לאשתו. רבי יהודה אומר, אם רצה לחלוץ או ליבם, זכור לטוב. אפרו לו, אין שומעין לו. ואין נושאין אלמנתו. רבי יהודה אומר, נושא המלך אלמנתו של מלך, שכן מצינו בדרך שנשא אלמנתו של שאול, שנאמר (שמאל ב יב)

and your master's wives unto your bosom (II Samuel 12:8).

(3) If a death occurs in his [the king's] family, he may not leave his palace [for it is disgraceful for the king to be seen by the masses in mourning]. Rabbi Yehudah said If he wishes to follow the bier he may do so, as we find in the case of David who followed the bier of Avner as it is written “and King David followed the bier.” (II Samuel 3:31) But they [the Rabbis] answered [this is no proof for] that was but to pacify the people [to show them that he had no part in the death of

Avner]. And when the mourner's meal [the first meal after burial] is given to him, all the people recline on the ground while he sits on a *dargesh* [a sofa which is more respectful than the stool of the High Priest (see Mishnah 1 above)].

(4) He [the king] may lead [in battle] to a discretionary war [i.e., any war besides the war against the seven nations and against Amalek], upon the decision of a Court of seventy-one. He may clear a way through private property [to make roads] and no one may refuse him. There is no limit to the [width of the] king's way. All the booty taken by the people [in war] must be placed before him and he receives [his half] first [i.e., he has first choice]. “He must not have many wives for himself.” (Deuteronomy 17:17) Only eighteen [since King David had six wives (see II Samuel beginning of chapter 3) and Natan the Prophet told him (ibid 12:8) “if that be too little I would give you as **such** and as **such**.” **Such** meaning equal to as many wives as you already have namely, six plus, **such** and **such** equals eighteen.] Rabbi Yehudah said He may take more [than eighteen]

רבנו עובדיה מברטנורא

מלך. והלכה כר' יהודה בהא: ג אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. שגנאי הוא למלך להראות עגמת נפש לפני העם: לפיכך את העם. כדי שיכירו שלא בעצת דוד הרג יואב את אבנר. ואין הלכה כר"י: דרגש. מטה: ד למלחמת הרשות. מלחמת שאר אומות חוץ ממלחמת עמלק. ומלחמת שבעה עממין: ופורץ. גדר של אחרים: לעשות לו דרך. ללכת לכרמו (ושדהו): ואין ממחין בידו. אין מעכבין עליו: חלק בראש. חלק הדיפה בורר ראשון. ונוטל מחצה מכל הבזה: אלא שמנה עשרה.

ואתנה לך את בית אדניך ואת נשי אדניך בחיקך: ג מת לו מת, אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. רבי יהודה אומר, אם רוצה לצאת אחר המטה, יוצא, שכן מצוינו בדרך שיצא אחר מטתו של אבנר, שנאמר (שם ג) והמלך דוד הלך אחרי המטה. אמרו לו, לא היה הדבר אלא לפיכך את העם. וכשמברין אותו, כל העם מסבין על הארץ והוא מסב על הדרך: ד ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד. ופורץ לעשות לו דרך, ואין ממחין בידו. דרך המלך אין לו שעור. וכל העם בוזזין ונותנין לפניו, והוא נוטל חלק בראש, לא ירבה לו נשים, אלא שמונה עשרה. רבי יהודה אומר, מרבה הוא

provided they do not turn away his heart [as the verse states (Deuteronomy 17:17) “He must not have many wives for himself, and his heart must not turn away” i.e., any wives above the amount of eighteen, must be very righteous]. Rabbi Shimon says He must not marry even one [unrighteous woman] who may turn away his heart. Why then is it written “He must not have many wives for himself?” (Deuteronomy 17:17) Even if they are women [as righteous and wise] like Avigail. [The verse states]

“He must not have many horses for himself” (ibid., verse 16) only as many as he requires for his chariots. “And he must not have a great amount of silver and gold” (ibid., verse 17), only as much as is required for his armies. And he writes a *Sefer Torah* in his own name [which he carries with him, besides the *Sefer Torah* which all people should write]. When he goes out to war, he takes it with him and when he returns, he brings it back with him; when he sits in judgment, it is with him and when he sits down to eat, it is in front of him, as it is written “And it will be with him and he will read it all the days of his life” (ibid., verse 19).

(5) No one may ride on his [the king's] horse, or sit on his throne, or make use of his scepter; no one may see him when his hair is being cut or when he is naked

רבנו עובדיה מברטנורא

שהרי דוד היו לו שש נשים וקאמר ליה נביא ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה. כהנה קמא שית. בתרא שית. הרי י"ח: **מרבה הוא לו.** יותר מ"ח. וג' מחלוקת יש בדבר. ת"ק סבר נושא י"ח ואפילו פרוצות יותר מ"ח לא ישא. ואפילו כשרות שכך היא גזירת הכתוב ר"י סבר נושא י"ח ואפילו פרוצות יותר מ"ח פרוצות לא ישא וכשרות והגונות ישא כמו שירצה. ופליג את"ק בחד' ואדר' יהודה בתרתי והלכה כת"ק: **אלא כדי מרכבתו.** דוקא סוסים בטלים להרחיב דעתו להתגדל ברוב סוסים [אסור] אבל כדי רכבו ופרשיו להלחם באויביו מותר: **אפסניא.** שכר חיילות הנכנסים ויוצאים עמו כל השנה: **וכותב לו ספר תורה לשמו.** חוץ מספר תורה שחייב כל אדם מישראל להיות לו ספר תורה והוא מונח בבית גזויו. וספר תורה שכותב לשמו כשהוא מלך נכנס ויוצא עמו תמיד: **מיסב.** על השלחן:

לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו. רבי שמעון אומר, אפילו אחת ומסירה את לבו, הרי זה לא ישאנה. אם כן למה נאמר (דברים יז) ולא ירבה לו נשים, אפילו כאביגיל. (שם) לא ירבה לו סוסים, אלא כדי מרכבתו. (שם) וכסף וזהב לא ירבה לו מאד, אלא כדי לתן אפסניא. וכותב לו ספר תורה לשמו. יוצא למלחמה, מוציאה עמו. נכנס, מכניסה עמו. יושב בדין, היא עמו. מסב, היא כנגדו, שנאמר (שם) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו: ה אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בשרביטו, ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום ולא

or when he is bathing [except those servants that he requires for those tasks (Tiferet Yisrael)] for it is written:

בְּבֵית הַמְּרֻחָץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) שׁוֹם תְּשִׂים עָלֶיךָ
מֶלֶךְ, שֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ:

“You may surely set a king **over you**” (ibid., verse 15) that his awe may be **over you**.

רבנו עובדיה מברטנורא

ה' כשהוא מסתפר. כשמגלח שער ראשו:

eMishnah.com